

Περί Μητσοτάκη, Πλάτωνα και Αριστοτέλη

Ως συνήθως, είμαστε πάντα βιαστικοί στο να εξάγουμε συμπεράσματα. Επιτυχής θεωρείται σήμερα ο πολιτικός λόγος που διαπρέπει στις ατάκες, στο είδος εκείνο δηλαδή της κουβέντας που δεν απαιτεί από τον δεκτικό πολίτη κανένα φίλτρο κριτικής διεργασίας. Εξ ου και τα εύκολα συμπεράσματα. Η διαπίστωση είναι ευρύτερη. Από τη στιγμή που με τη βοήθεια της τεχνολογίας διά του κοπιπαστού (copy, paste) ο εθισμένος στη βουλευτική γλώσσα πολίτης ανευρίσκει εύκολα όρους-κλειδιά, θεωρεί ανυποψίαστος(;) ότι το μέρος ταυτίζεται με το όλον. Συλλαβίζει δηλαδή κανείς σήμερα λέξεις -το πολύ προτάσεις- και σπανιότερα βυθίζεται σε κείμενα. Αρκεί η σύμπλευση με τους διαμορφωτές εντυπώσεων. Η δήλωση του Κυριάκου Μητσοτάκη «δεν τρέφω αυταπάτες για μια κοινωνία χωρίς ανισότητες, κάτι τέτοιο είναι αντίθετο στην ανθρώπινη φύση, όσοι το επιχειρήσαν καταστρατήγησαν τελικά την ίδια τη δημοκρατία και τα ατομικά δικαιώματα» βρήκε ένθερμους υποστηρικτές όσο και σφοδρούς πολέμιους. Από τη μια, υποστηρίζεται ότι ο πρόεδρος της ΝΔ αναφέρθηκε με ρεαλισμό σε μία κατάσταση που χαρακτηρίζει το ένστικτο των ανθρώπων -και όχι την υπέρβασή του δια του πολιτισμού- στις διαχρονικές τους κοινωνίες των πολέμων, του ανταγωνισμού και της επιβολής στον ανίσχυρο, αφού η δικαιοσύνη και η ισότητα γίνονται λάσπιχο. Από την άλλη, προβάλλεται η άποψη ότι τέτοιες δηλώσεις είναι αντιδημοκρατικές και επικίνδυνες, ότι αρνούνται τη διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού έτσι υποστηρίζεται ότι ο αγώνας για τη δημοκρατία, την ισότητα και τη δικαιοσύνη είναι μάταιος και ανεδαφικός, μιας και δεν συμβαδίζει με αυτό που είναι

Του
Κώστα Κωνσταντίνου *

πραγματικά εκ φύσεως το ανθρώπινο ον. Για να δούμε. Δυστυχώς, οι άνθρωποι δεν έρχονται στον κόσμο ως ίσοι προς ίσους. Τι ισότητα μπορεί να έχει ένας Μπετόβεν, ένας Γαλιλαίος, ένας Γκάντι, ένας Άινσταϊν, ο οποίος βαθύπλοτος προς τον καθένα μας; Τι ισότητα και ποια διαφορά υπάρχει στις εκδηλωμένες ικανότητες των ανθρώπων μεταξύ των ελεύθερων πολιτικά κοινωνιών και των κοινωνιών που επιβάλλουν, με αυστηρό έλεγχο, στον κόσμο τι να κάνει; Η ισότητα προφανώς δεν ταυτίζεται με την ικανότητα, πόσω μάλλον όταν η τελευταία παρεμποδίζεται και να εκδηλωθεί. Τότε, έχουμε διά της βίας ισότητα μεταξύ των ανίσων, όπως θα έλεγε και ο Αριστοτέλης. Στο διαδίκτυο μάλιστα θα δει κανείς ότι συχνά αναφέρεται ως δικός του ο αφορισμός «δεν υπάρχει τίποτα πιο άνισο από την ίση μεταχείριση των ανίσων». Δεν το είπε όμως ακριβώς έτσι. Πρόκειται μάλλον για ένα εφεύρημα του Laurence J. Peter από τη δεκαετία του 1970, στο οποίο δίνεται με λιτό τρόπο -και ως αξίωμα- η ουσία των απόψεων του φιλοσόφου. Ο Αριστοτέλης, ως γνωστόν, δεν πίστευε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, επειδή αντιμετωπίζονται ως ίσοι (να μη ξεχνάμε ότι ο ίδιος, όπως και ο Πλάτων, πίστευε ότι οι άνθρωποι είναι είτε δούλοι είτε ελεύθεροι). Έτσι, στα «Πολιτικά» του, θεωρούσε (και αυτό είναι εκείνο που πραγματικά είπε)

ότι το να απονέμεται το άνισον στους ίσους και το άνομοιον σε αυτούς που είναι όμοιοι, αντίκειται στη φύση και ό,τι είναι έξω από τη φύση δεν είναι καλό (τὸ δὲ μὴ ἴσον τοῖς ἴσοις καὶ τὸ μὴ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις παρὰ φύσιν, οὐδὲν δὲ τῶν παρὰ φύσιν καλόν). Προφανώς ισχύει και το αντίθετο. Επανερχόμαστε στις δηλώσεις του προέδρου της ΝΔ, οι οποίες πυροδότησαν υπερβολές και κομματικά τοξέυματα εκατέρωθεν (αφορμή για το σημερινό μου κείμενο). Πού είναι η αλήθεια; Ένα πρώτο βήμα είναι να αναγνωσθούν ως προς το νόημά τους οι περί των λόγων δηλώσεις, ανεξάρτητα από αυτόν που τις έκανε. Το δεύτερο είναι να ερωτηθεί ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης, με τους πλατωνικούς όρους του τριμερούς χωρισμού της ψυχής και τις πολιτικές τους προεκτάσεις: τι εννοεί, λέγοντας «φύση»; Εννοεί το «λογιστικόν»; Εννοεί το «θυμοειδές» ή το «επιθυμητικόν»; Μήπως όλα μαζί ή μια ομάδα από αυτά; Να ερωτηθούν όμως και οι επικριτές των δηλώσεών του, εάν θεωρούν και τα τρία μέρη ως φύση του ανθρώπου ή να μας πουν τι τέλος πάντων συμπεριλαμβάνουν στη φύση του ανθρώπου. Θεωρώ ότι θα βρεθούμε προ εκπλήξεων. Ελπίζω μέχρι τότε να ανακαλύψουμε τη τσεκουράτη λογική του Αριστοτέλη ώστε να μείνουν οι κραυγές άφωνες. Και για να εξηγηθούμε, άνευ παρεξηγήσεων. Τον κάθε συνάνθρωπό μας -από όπου και αν προέρχεται, ό,τι και αν είναι- είναι θέμα πολιτισμού να τον αντιμετωπίζουμε όχι απλά με ανοχή αλλά με κατανόηση και αγάπη.

*** Ο Κώστας Ν. Κωνσταντίνου είναι διευθυντής του 2ου Γενικού Λυκείου Ηρακλείου**
<http://kostaskonstantinou.com/>